Ekologické obrácení a sedm ekologických hříchů

Encyklika Laudato si' nám připomíná, že *„ekologická krize je… výzvou k hlubokému vnitřnímu obrácení“* (LS 217). Papež František zde vyčítá některým křesťanům, že i když se věnují modlitbě, vysmívají se starostem o životní prostředí, nebo jsou pasivní, nedůslední a nechtějí změnit svůj životní styl. A pokračuje: *„Chybí jim tedy **ekologická konverze**, která znamená, že se ve vztazích k okolnímu světu projevují všechny důsledky setkání s Ježíšem. Povolání střežit Boží dílo je podstatnou součástí ctnostného života. Nepředstavuje něco volitelného ani nějaký druhotný aspekt křesťanského života“* (LS 217). A s pozváním k inspirování se u sv. Františka z Assisi zve k hlubokému **zpytování svědomí**: *„Tato konverze rovněž vyžaduje, abychom uznali své chyby, hříchy, neřesti nebo opomenutí, ze srdce jich litovali a vnitřně se změnili… Musíme zkoumat svůj život a přiznat, jakým způsobem svými skutky a svou neschopností jednat ubližujeme Božímu stvoření. Musíme zakusit obrácení, proměnu srdce“* (LS 218).

Papež František v Laudato si‘ zmiňuje tři *„úzce související základní vztahy“*, na nichž *„se zakládá lidská existence“*: *„vztah k Bohu, vztah k bližnímu a vztah k Zemi“* a dodává, že *„podle Bible byly tyto tři vitální vztahy narušeny nejenom zvnějšku, ale také v našem nitru“* a že *„tímto narušením je hřích“* (LS 66). Později pak dodává ještě čtvrtý vztah: *„Zanedbávání závazku pěstovat a udržovat správný vztah k bližnímu, o něhož jsem povinen pečovat a kterého mám chránit, ničí můj vnitřní vztah k **sobě** samému, k **druhým**, k **Bohu** i k **Zemi**“* (LS 70; srov. 237 a 240).

Tyto **čtyři základní vztahy**, které jsou ničeny zanedbáváním povolání člověka, a **nauka o sedmi hlavních hříších** (pýcha, nestřídmost, závist, lakomství, hněvivost, smilstvo, lenivost) nám mohou pomoci nejen zjistit, kde jsme se odvrátili od svého Stvořitele a jeho stvoření, ale také vnímat tyto oblasti odvratu jako velmi hluboce požehnané **prostory uzdravení a návratu**.

Následující odstavce se věnují jednotlivým hlavním hříchům z úhlu pohledu stvoření. Ke každému z těchto **ekologických hříchů** je v duchu našeho dřívějšího semináře *Tři barvy komunity* přiřazena odpovídající **ekologická ctnost** (zdravá motivace, síla či energie, vždy ilustrovaná jedním *biblickým citátem*), která nám může pomoci obnovit vztahy a žít ve *„vznešeném společenství, které nás vede k posvátné, láskyplné a pokorné úctě“* (LS 89). A do třetice je k těmto ekologickým hříchům a ctnostem přiřazeno vždy jedno konkrétní pozvání ke **kontemplativnímu postoji**, kterému se můžeme učit při každodenních tichých chvílích tohoto týdne a skrze toto *„vznešené společenství“* (kontemplaci) pak vnímat, jak se jeho ovoce projevuje v našem každodenním životě.

Následující podněty si vezměte jako vstupní inspirace pro vaše denní tiché chvíle tohoto týdne (a klidně v nich pokračujte i v týdnu příštím, jestliže se vám tento sešitek dostal do ruky až později). Opět je dobré se na denní ticho chvíli připravit např. v předvečer četbou těchto podnětů (včetně uvedeného biblického citát) a pak při vlastní tiché chvíli již vstoupit do tišší, spočívavější fáze vnitřní modlitby.

PRVNÍ DEN

PÝCHA aneb Zneužití moci

Pýcha způsobuje, že se stavíme na místo Boha a dovolujeme si neomezeně pošlapávat jeho stvoření a zneužíváme nám darovanou moc určenou ke službě. *„Scestný antropocentrismus způsobuje zcestný životní styl… Staví-li člověk do středu sám sebe, dává nakonec absolutní prioritu svým podružným zájmům“* (LS 122).

AUTORITA aneb Velikost skrze službu: Mk 10,35-40

„Nejlepší způsob, jak postavit člověka na jeho pravé místo a zastavit jeho chtivost po absolutní nadvládě nad zemí, je návrat k uznání osoby Otce, Stvořitele a jediného vládce světa…“ (LS 75). Pak člověk může v sobě nechat obnovit svou vlastní vnitřní autoritu v povolání *„obdělávat a chránit“* (srov. Gn 2,15) a uzdravit pokřivené, pyšné a nad ostatní stvoření se nadřazující chápání příkazu „podmaňte si zemi a panujte“ (srov. Gn 1,28). Touhu po autoritě můžeme nejzdravěji a nejplněji realizovat skrze službu.

SDÍLEJTE AUTORITU aneb Zmocňující vedení

V tiché chvíli si představte oblasti, v kterých máte na druhé nějaký dobrý vliv, na který jste možná pyšní. Představte si, že do této oblasti zvete někoho dalšího a o zodpovědnost za její ovlivnění se s ním dělíte. Tomuto člověku pak i nadále věnujte svoji láskyplnou pozornost v modlitbě a žehnejte mu, aby on sám vyrostl v člověka, který má na druhé v této oblasti dobrý vliv. Ztište se skrze (postupně zjednodušovanou) větu *„Kdo chce být velký, buď služebníkem…“*

DRUHÝ DEN

NESTŘÍDMOST aneb Pokřivená touha po štěstí

Nestřídmost, která bývá definována jako přílišné jezení a pití a nezřízené používání čehokoli, které nám jako droga nahrazuje naši nenaplněnou touhu po štěstí, můžeme v globálním měřítku vidět v naší epidemii plýtvání. Každý rok je ve světě zmařena či vyhozena asi třetina potravin. Papež František nám připomíná, že *„kdykoli jsou potraviny vyhazovány, je to, jako by byly ukradeny ze stolu chudým“* (LS 50).

POTĚŠENÍ aneb Co nám prospívá: 1 Kor 10,23-33

Nestřídmost nejhlouběji léčíme tím, že hledáme a využíváme zdravé cesty k naplňování naší potřeby být přijati a potěšeni. Papež František nás zve, *„abychom se od spotřeby obrátili k obětavosti, od nenasytnosti ke štědrosti, od plýtvání ke schopnosti sdílet, k postoji askeze, která ‚znamená, že se učíme dávat, a nikoli si jen odříkat. Je to způsob, jak projevovat lásku a jak postupně přecházet od toho, co chci já, k tomu, co potřebuje Boží svět. Je to osvobození od strachu, nenasytnosti a závislosti'. My křesťané jsme navíc povoláni ‚přijímat svět jako svátost společenství, jako způsob, jak se o něj dělit s Bohem a s bližním v globálním měřítku'"* (LS 9).

VYTVOŘTE PROSTOR aneb Účinné podpůrné struktury

V tiché chvíli dnes zkoumejte způsoby, jak můžete jíst prostěji, například rostlinnou potravu z místních zdrojů. Jak můžete omezit odpad ve své domácnosti či společenství. Jak se např. obejdete bez nápojů v lahvích či plechovkách, či bez jakýchkoli jednorázových plastů. Nebo jak se objedete bez zbytečného nakupování či používání auta. Jaký prostor pro růst radosti z těchto změn budete potřebovat? Vnímejte vnitřním zrakem, jak tyto postoje prospívají druhým a Zemi. Ztište se pak s větou *„Vše dovoleno – ne vše prospívá…"* A hledejte v oné zatím třeba jen vnitřně prožívané svobodě své vlastní potěšení.

TŘETÍ DEN

ZÁVIST aneb Naše nemocná identita

Hřích závisti nám namlouvá, že naše důstojnost a identita závisí na tom, co vlastníme, a že si můžeme koupit štěstí na úkor druhých lidí, především chudých této Země, a také na úkor omezených zdrojů sestry matky Země. *„Pokud se člověk prohlašuje za nezávislého na realitě a ustanovuje se absolutním vládcem, rozpadá se samotný základ jeho existence, protože ‚místo toho, aby plnil svůj úkol Božího spolupracovníka na díle stvoření, staví se člověk na místo Boha a vyvolává tím nakonec vzpouru přírody'"* (LS 117).

JEDINEČNOST aneb Každý je zapotřebí: 1 Kor 12,14-27

Vděčné zakoušení naší jedinečnosti spočívá v uznání, že svět je láskyplný Boží dar a že jsme uvnitř něj a ve vztahu vzájemné závislosti se všemi tvory a všemi lidmi povoláni k tomu, abychom objevili své jedinečné dary a používali je k prospěchu všech. Papež František poté, co vyjmenuje některé příklady tvůrčího přístupu ke stvoření, říká: *„Tato díla neřeší globální problémy, ale potvrzují, že lidská bytost je ještě schopna pozitivního působení. Byla stvořena k lásce, a tak lidská bytost i uprostřed svých omezení dává prostor projevům velkodušnosti, solidarity a péče"* (LS 58).

OBJEVTE SVÉ DARY aneb Na darech založená služba

Revidujte svou dosavadní představu o tom, co vás činí jedinečnými! Při dnešní tiché chvíli se kontemplativním pohledem lásky a vděčnosti zadívejte na ty své dary, schopnosti a dovednosti, které nejčastěji používáte, a vnímejte za nimi Dárce. Poté udělejte stejně s dary lidí kolem vás. Nakonec za všechny tyto dary poděkujte a vstupte do tišší modlitby s větou: *„Jsem jedinečnou… částí…“*

ČTVRTÝ DEN

LAKOMSTVÍ aneb Nemocná touha po zajištění

Lakomství nás chytá do pasti následování *„logiky ‚použij a vyhoď‘, která vyrábí množství odpadu jenom kvůli nezřízené touze konzumovat více, než kolik je skutečně třeba“* (LS 123). Lakomství nás zbavuje schopnosti přijmout odpovědnost za svou vlastní spotřebu a pochopit omezení Země.

ZAJIŠTĚNÍ aneb Rozmnožování skrze dávání: Mk 6,32-44

Encyklika Laudato si‘ nám připomíná, že tím, čím si člověk zajišťuje lepší prostředí, ve kterém bude žít on i jeho potomci je dobročinná láska, jedna z forem štědrosti: *„Láska ke společnosti a nasazení pro společné dobro jsou výsadní formou nezištné lásky, která ovlivňuje nejen vztahy mezi jednotlivci, ale také makro-vztahy, společenské, hospodářské i politické“* (LS 231).

DÁVEJTE aneb Na potřeby zaměřené svědectví

V tiché chvíli zaměřte svoji láskyplnou pozornost na období či události, kdy jste se nějakým způsobem zapojili do dobročinného jednání pro společné dobro. Zkuste vnitřním zrakem vystopovat, kam tato zasetá zrníčka dobra postupně prorostla a kde vydala své ovoce. Nakonec vnímejte, jaké ovoce vám tento pohled zanechává v srdci a ztište se větou *„Vzal… děkoval… lámal… dával…“*

PÁTÝ DEN

HNĚVIVOST aneb Zraňující zášť

Hněvivost se snaží zničit toho, na koho se hněvá, místo aby dala prostor obraně a růstu spravedlnosti jako takové. Může být snadné soudit druhé, kteří nesdílejí náš velmi úzce zaměřený zájem (o Zemi či o cokoli dalšího). I papež František se zmiňuje o nutnosti překonat averze mezi náboženstvími, vědeckými specializacemi a ekologickými hnutími, o kterých také platí, že *„mezi nimiž nechybí ideologické boje“* (LS 201; srov. také LS 136). Vždyť *„nedovedeme-li v samotné realitě uznat důležitost chudého člověka, lidského embrya, osoby s postižením, … stěží budeme schopni naslouchat volání samotné přírody“* (LS 117).

SPRAVEDLNOST aneb Horlivost pro Boží věc: Jan 2,13-17

Cestou k uzdravení této zraňující zášti a naštvanosti, která pak člověka samotného začne sžírat zevnitř, není rezignace na snahu o spravedlnost, ale její transformace ve zdravou, dialogem a respektem k druhým nesenou horlivost. Celá encyklika Laudato si' je jedním velkým voláním po spravedlnosti. Papež nám ovšem klade na srdce, že *„jednota je nadřazena konfliktu"* (LS 198) a v celé V. kapitole nás vybízí, abychom společně *„kráčeli po cestě dialogu, k němuž je potřebná trpělivost, askeze a velkorysost"* (LS 201).

ZAČNĚTE ROZHOVOR aneb Tvůrčí setkávání

V dnešní tiché chvíli si všímej myšlenek a pocitů, které ve vás vznikají, když druzí odmítají vaše snahy o prosazení spravedlnosti, anebo když se zdá, že nechápou váš pohled na věc. Představte si, že s těmito lidmi vedete obtížný rozhovor, který se týká vaší starosti o Zemi či o cokoli, co vám leží na srdci. Soustřeďte se při tom ne tolik na to, co jim chcete říct vy, ale zkuste trpělivě a s respektem naslouchat tomu, co chtějí říct oni vám. Do hlubší modlitby pak vstupte s větou *„Zde jsem… naslouchám…"*

ŠESTÝ DEN

SMILSTVO aneb Instrumentalizace vztahů

Smilstvo znamená, že svoji tělesnost či tělesnost druhých chápeme a prožíváme jako pouhý nástroj uspokojení svých potřeb, a ne jako výraz vzájemné lásky. Papež František cituje svého předchůdce a říká: *„Také člověk má přirozenost, kterou musí respektovat a se kterou nemůže libovolně manipulovat"* a dodává: *„V tomto smyslu je třeba uznat, že naše tělo nás staví do přímého vztahu k životnímu prostředí a k ostatním živým bytostem… přesvědčení, že máme úplně v moci své vlastní tělo, se někdy nenápadně transformuje v přesvědčení, že máme takovou nadvládu i nad stvořením"* (LS 155). Vykořisťování přírody je tak v posledku důsledkem instrumentalizace vztahů způsobené tím, že nezakoušíme intimní zakotvení v Bohu a všude možně hledáme jeho náhražky.

INTIMITA aneb Celostný vztah s Kristem: Lk 7,36-39

Ve vztahu s Kristem, který zahrnuje naší celou bytost, se všemi jejími pocity, vášněmi a potřebami, žitém v kontextu vztahů s druhými a živým i neživým stvořením, se dovršuje naše touha po intimitě: *„V lůně vesmíru můžeme nalézat nesčetné neustálé vztahy, které se tajemně proplétají… To nás vybízí… k tomu, abychom objevovali klíč k našemu vlastnímu uskutečnění. Lidská osoba totiž roste, dozrává a posvěcuje se tím víc, čím víc vstupuje do vztahu, když vychází ze sebe samé, aby žila ve společenství s Bohem, s druhými a se všemi tvory"* (LS 240)

MODLETE SE TĚLEM aneb Celostné uctívání

Zkuste dnešní tichou chvíli strávit venku v přírodě (nebo si aspoň při ní představte „krajinu svého srdce“). Když trávíte čas modlitbou venku, učíte se nejen cenit si stvoření jako Božího daru, který je sám o sobě posvátný, ale také zakoušet onu celostnost vztahu s Bohem, po které volá vaše touha po intimitě. Nechte při tom na sebe působit vánek, chlad, vůně, barvy… Jste součástí tohoto stvoření a vnímáte spolu se sv. Janem od Kříže, že *„Bůh je všemi věcmi“* (LS 235) a že váš obdiv ke stvoření i bolest skrze něj prožívaná mohou, ba dokonce *„musí být uschovány v Bohu“* (srov. LS 235). Nechte se prostoupit větou Jana od Kříže z téhož odstavce encykliky: *„Těmito horami… Těmito údolími… je pro mě můj Milovaný…“*

SEDMÝ DEN

LENIVOST aneb Rezignovaná vyčerpanost

Čelíme riziku, že se necháme pohltit starostmi každodenního života, takže budeme příliš unavení a nebudeme se snažit jednat solidárně. Lenivost znamená rezignované poddání se vnitřní vyčerpanosti. Papež František varuje před *„globalizací lhostejnosti“* (LS 52) a konkrétně říká: *„Postoje, které i mezi věřícími kladou překážky na cestách k těmto řešením, sahají od popírání problému až k lhostejnosti, pohodlné rezignaci anebo slepé důvěře v řešení technická“* (LS 14).

OBNOVA SIL aneb Nalezení odpočinku přijetím jha: Mt 11,28-30

Papež František nás povzbuzuje, abychom své životy žili jako odpověď na *„nářek Země a nářek chudých“* (LS 49). Máme čelit letargii, která nás může svádět k nečinnosti, a připomínat si, že *„povolání střežit Boží dílo je podstatnou součástí ctnostného života“* (LS 217). Ovšem dodává: *„Když tyto společenské aktivity vyjadřují lásku, která se rozdává, mohou se stát hlubokými duchovními zkušenostmi“* (LS 232). Cestou k tomu je, když *„věřící nekontempluje svět zvenčí, ale zevnitř, přičemž uznává pouta, jimiž nás Otec sjednotil se všemi bytostmi“* (LS 220) a prožívání neděle jako dne odpočinku, který je zároveň *„dnem uzdravení vztahů lidské bytosti s Bohem, se sebou, s druhými a se světem“* (LS 237).

ODPOČINTE SI aneb Kontemplativní spiritualita

Při dnešní tiché chvíli nechte svůj dlouhý milující pohled spočívat na realitě nějaké vaší aktivity, která vás nezdravě vyčerpává, případně na důsledcích této vyčerpanosti, jako je lhostejnost, rezignace, nechuť k čemukoli… Uprostřed toho všeho naslouchejte slovům toho, který i vám říká: *„Pojďte ke mně všichni, kdo se lopotíte, a já vás občerstvím…“* A odpočiňte si u něj.